

Ferdo Kozak:

Rondo.

Šmarnic je polna moja soba in španskega bezga; v temnih vazah sem razpostavila cvetje po mizah in po omarah, da kipi zrak v razkošju. Danes sem šla na vse zgodaj v gozdove, da so pile moje roke usipajočo se roso, ko sem privijala prožne veje k sebi. Veš, kakor bi se vrnila nekam, odkoder me je zvalil ples. Ob cesti je stal deček pri košari rož; in ujele so me njegove čudno sijoče oči pod razmršenimi laski. Od kdaj mi je znan? Držala sem ga za roke in hotela bi, da gre z menoj letat na travnik. Včasih sem slišala, kako se bolniki na spomlad vračajo k solncu. Zaljubljeni so v svoje roke in v svoj obraz in s priprtimi očmi blagoslovljajo vsak žarek, ki se jim gorak poceja skozi belo, od ležanja očiščeno kožo. O, in meni je bilo tako; v duši se je sprožil tajen glas in zvenel. Tam zunaj v šopih zelenja, v pogonu sokov mora biti ta utrip, ki se mu je odzvalo srce.

In nabrala sem rož, da me je po vratu hladila prebujena rosa. Nabrala sem cvetja. Ljudje so me gledali in le malokdo je imel cvet v rokah. Čudili so se mi, ko so mi roke drevene pod opojno težo. Kaj nisem bila med njimi, pri njih, kakor vedno? Kaj sem bila vedno pri njih? Glej, spominjam se, da sem hodila po cestah, z očmi v daljavi ulice. Takrat še nisem poznala moških oči. Drhtela sem ob luči, ki jo je užgal oblak, menda zato, ker je bila tako daleč. Pozneje sem doma posedala pri oknu in razmišljevala smeh svojih prijateljic, ko so mi pravile o pesmih mladih fantov. In na cesti sem se vesela vase smejala, kadar sem čutila, da se je kdo ozrl za menoj. Že na roki sem čutila pogled, kakor bi vroča kaplja kanila nanjo. O, kako sem se včasih ponoči zgrozila pred razgretim snom svojega telesa. Čutila sem, da bi strašno, do nekega črnega brezdna, do smrti ljubila. In nihče ni razumel, koliko jaz hočem. Zato sem mislila, da morda ne živim prav. In hotela sem biti otrok, kakor so mi drugi svetovali. Spominjam se . . . Včasih sem ovila roke krog bora na parobku, da so se moje vroče prsi nagnile k trdemu, nezlomljivemu življenju. A pred svojim možem sem povešala oči, ker mu nisem mogla povedati,

da me prelije sladkost, kadar počiva na mojem obrazu pogled lepih, skrivnostnih oči. On mi je držal glavo v svojih rokah in se igral z mojimi očmi. In jaz sem mu vračala smeh, ko sem se bala, da na glas ne povem, da najbrže lažem. Vedela sem, da veruje v nekaj, kar mu daje ženo. In tiho sem jokala v svoji sobi. Bala sem se ljudi in nisem razumela, zakaj sem vedno na nekaj čakala. Znan obraz mi ni obudil v grlu besede, možev objem ni razpalil krvi, da bi izpela svoj silni poljub. Vrh hriba sem postajala, kadar je šlo z neba črno skalovje oblakov in je ječal vihar v starih hrastih. Vsa razvejana, proti vetru obrnjena, da me je božal, da mi je česal lase in se igral z njimi po zraku. V bluzo se je ujel in ohladil trepet telesa. Čutila sem svojo mladost, svoje oprsje, svoje noge in gole roke, svoje zdravje. V viharju se je pela kri in hrepenela. Kaj torej nisem bila vedno pri ljudeh?

Danes sem šla za starcem, ki je s prekrižanimi rokami meril drevored. Videla sem veliko žuljavo pest in zdelo se mi je, da berem v vsakem žulju tajno besedo. Da, ti si mi večkrat pravil o teh rokah. Kadar si položil glavo na moje rame, si okopal mojo dušo v visoki govorici, kakor bi iz poljskih rož pletel venec. Tvoje oči so zgrešile mene, ker so ponosne srebale daljno lepoto. A jaz sem samo še zvenela v tvojih besedah. Razumela jih nisem. Veš, takrat sem prvič zaslutila, da pojdeš nekoč od mene. Ko mislim zdajle na starčeve roke, čujem v sebi, kar si mi pravil. Da, tam je šlo delo svojo pot, brez vprašanja, brez solz. Zakaj niso tudi moje roke žuljave? Zamišljena sem zrla cesto in ni mi bila več tuja.

Bogve, če bi verjel, koliko cvetja je v moji sobi! In vse solze so usahnile v mojih očeh, vse trpljenje se je razdahnilo v smehljaj, kakor bi se tih cvet razpel v dihu jutranje luči. Zunaj sloni noč nad strehami in daleč, daleč v polju se razpreza mesečina. Od gore, ki že vsa temni v naraščajoči svetlobi, se krade njena slutnja. A pod težkimi, črnimi vejami kostanjev bleste tolmeni. Skrivnostni in nemi vračajo nebu njegov daljni, visoki blesk. Duša, saj ti me vendar čutiš! Kaj ne, da je zamišljen soj opojil tvoje oči, kakor bi vedel, da je nekdo prestregel žar tvoje lepote in ga proži vsega obseženega in v svoje srce ujetega svetu, tej noči, tebi.

Na oknu slonim, kakor v snu. Roke sem potopila v opojni mrak in zrem nanje. O, kje so že počivale! Kako so še mlade kipele iz rokavov rdeče bluze, ko so prvič srečale moško roko. In kako so trepetajoče zapirale knjigo, s prsti med listi, ko je hotelo nekaj divjega, žgočega izsiliti srcu prepovedan klic. Žejne, žejne so božale tipke klavirja, žejne so blodile po noči po odeji in mirile telo. Te roke niso nikogar spoštovale. Še tistih solz ne, ki so jih same tešile. Hotele so ognja iz nebes, nečesa, česar niso mogla usta nikdar povedati. Še takrat,

ko je šel on in so že čutile strašno mrzlotu v njegovem licu, še takrat so bile neusmiljene. In vendar, kaj nisem dovolj globoko vgrebla svoje želje? Je bil še premalo obrušen strah pred samo seboj, pred svetom?

Ono noč si prišel, ves čuden in dišeč. Čutila sem tvoje telo v sebi kakor čar. In vsa sem se tresla. Kako, kako se je trgala v meni strast, kako je pila kri tvoj vonj! Tvoj nemi, drgetajoči pogled je palil. Takrat so se roke oklenile tvojega vratu, a ti nisi vedel, da so prosile. Pred najstrašnejšim sem od groze pregnala misli. In ti, ti si nosil peklo s seboj. Šla sem. Ceste so razrivali svetli curki voda, mračne so snule teme krog naju. Le tvoj blede obraz se je sklanjal nadme; peljal si me, kakor da ni treba vprašanja, če sem tvoja. Bila sem, do pozabljenja, vsa igrajoča v kipenju tvojega upornega ponosa. Ni bila še pomlad; noč je vihrala v šumenju gozdov in zemlja je dihala. A ti si bil moj! Razžgal si me bolj od solnca in zemlje, v mojih žilah je gorela sila samotnih noči. Usta sem si omočila v travi, da ne umrem v tvojem naročju. Potem sem ti naslonila glavo na prsi in srkala vino dišav tvoje lepe mladosti.

Čemu spomini? In vendar mislim vedno, kakor da moram razmisliti do konca. Od takrat nisem več hodila s teboj, ker sem klela tisto noč. Ko bi on še kdaj prestopil prag moje sobe, kako bi mu dala pozdrav? In kadar sem spala, je prihajal k meni mrk in strog, s krvavim čelom. Dneva me je bilo strah in sram tujih oči, ker mi je na čelu lepela podla brezsrčnost greha. Klicala sem te, blazna, in pehala od sebe spomin nate, kajti strašen ogenj si mi vlil v srce. Moje oči je rezal sled zapuščenih solz, ko sem izzivala smrt, pa nisem mogla umreti. Trepetala sem pred tistim časom takrat, ves sok so mi izžele solze mladih vdov, trdo smer bijoči vlaki, ono grozno v dalji, odkoder je tekla k nam le reka goste krvi. In ko sem čula, da si šel, tudi ti, sem spoznala. Ostala sem za teboj in večja bi bila krivda, če bi hotela k tebi. A da se vrneš, sem slutila. — Res, prišel si, a k meni te ni bilo nikdar več.

Moj mož je padel . . .

Vem, ti si moral proč od mene. Danes ko pojnim uro, ko si mi dal slast svojega telesa, danes čutim, da nisem grešila. A tja, kamor te je zval tvoj vzgon, tja si moral sam. Kaj čutiš, da ni v meni več tožbe in ne očitkov? Čutiš, da sem uvezla blesk tvoje lepote v gladino svojega srca?

Glej, zato je moja soba polna šmarnic in španskega bezga. Nocoj so vroče vode, šumne in kadeče se drse med polji. Po mojih žilah se toči gosta, oljnata sladkost. Ko zaprem okno, položim cvet na tisto blazino, kjer je včasih počivala tvoja glava. Vsa sem tvojega soka

polna; čašo mojega telesa je z vrhom nalilo vino tvoje ljubezni. V kotu pri svoji postelji sem pripravila snežno gnezdece. Med sveže platno polagam rože in čakam. Vsa sem mirna, a ne mrtva; samo vase poslušam. Ležim in prisluškujem zgibu novega življenja med svojimi belimi boki; kakor njiva sem, ki čuva kal in zbira sile za sad. Če v solncu sedim, se gledam in ljubim, ker to telo ni več moje. Celo, o celo je podobi v en sam psalm ujetih mojih daljnih želj posvečeno.

Pastúškin :

Deva v črnem.

Slučaj naklonjen, kamorkoli grem,
zdaj po okolici in zdaj po mestih
zastrte v črno tvoje mi prelesti
ponuja v pašo radostnim očem.

Iz črne svile belim le dlanem
in licu žametnemu daješ cvesti,
vse drugo do vratu in do zapestij
le kakor zarjo skoz mrakove zrem.

Pogledi tvoji nemo v daljo zročih,
korak umerjen in ponosen tvoj,
nasmešek, ki ti jedva ustne boči,

obraza strogo-zagonetni soj —
vsa taka si, da nama ni pomoči:
še moram se pomeniti s teboj.

